

第六章

三彩碗

周大鸣

这件三彩碗，造型端庄、稳重，装饰独特，内外施白色釉。器内有12道绿色的垂条纹，上施赭色釉细条纹，器外分上下两段，施有稀疏的细垂条纹，色彩光艳夺目。它充分显示了“三彩”技术的特色，在迄今发现的唐三彩生活用器中，是不多见的。

说到唐三彩，今天到洛阳、西安旅游的人，总要选购一些仿造精美的唐三彩器作为留念。确实，唐三彩是中国陶瓷史上的一朵奇葩，其制作工艺过程与一般陶瓷不同。唐三彩是一种低温釉陶器，用白色的粘土作胎，用含铜、铁、钴、锰等元素的矿物作釉料着色剂，在釉里加入很多的铅作助熔剂，经过800C低温烧制而成。釉色呈深绿、浅绿、蓝、黄、白、赭褐等多种色彩。人们称之为三彩，实际上是一种多彩陶器。但请大家注意，由于使用的是含毒的铅釉，因而，三彩器要用作随葬明器，而不是日常生活用具，同时三彩器的制作也不限于唐代，以后的辽代、宋代均有烧造，称之为“辽三彩”、“宋三彩”。只因三彩器是唐代发明的，当时也最为盛行，故以“唐三彩”闻名于世。

唐三彩主要是用随葬的明器，大量出土是在武则天至唐玄宗开元天宝(6-7世纪)时期的墓葬中。但普通老百姓是不能用三彩器随葬的，只是大、中型墓葬中都用三彩明器随葬。唐代盛行厚葬，并且在唐代典章中有明确的规定，不同等级的官员死后可随葬相应数量的明器，三彩器很可能是适应这种厚葬之风而兴起的。让我们来看看，用这件三彩碗随葬的墓主人是何等身分吧。这座墓是考古工作者于1960年发掘的，根据墓志记载墓主人为唐永泰公主。永泰公主名仙蕙，是唐高宗李治和武则天的孙女，中宗李显的第七女。死时年仅17岁(701)，后与驸马都尉武延基合葬，陪葬于乾陵(高宗与武则天合葬陵)。因为墓主人是皇亲国戚，因而在墓葬的各方面，包括墓葬规模、壁画内容、随葬品种类等，就都享受除皇帝以外的最高规格。在永泰公主墓中，一共发现了170余件三彩器，种类有仪仗俑68(男女骑俑、男女立俑、胡人俑、骆驼俑、牵马俑、马俑)和生活用具类101(罐、碟、碗、杯、钵、器盖等)。由永泰公主墓中发现的三彩生活用具，是迄今发现的唐墓中随葬最多的，而在这100余件生活用具中，以这件三彩碗最为精致，为诸器之冠。现藏于陕西省博物馆。

三彩器的渊源，很可能是从汉代绿、黄釉器基础上发展而来的。目前主要发现于唐代两京地区(今西安和洛阳)的墓葬中，而其他地方相对少见。唐代三彩器生产的时间不长，主要是武则天至天宝时的一个世纪以内，以后就极少见。但唐三彩的绚丽多姿以及塑物造器的高超技艺，都是我国艺术宝库中难觅的珍品，它在陶瓷工艺上对后世作出了重要贡献。我国宋代以后的各种各样的低温釉上彩瓷，大部分就是在唐三彩陶工艺基础上发展起来的。

题解

这件三彩碗由考古工作者在1960年发掘于唐乾陵的永泰公主墓的陪葬品，它不是日常生活的用具，因有毒。由于该墓主人是皇亲国戚。因此随葬的明器颇多而这件三彩碗为最精致，为诸器之冠。它的生产时间不长，主要是在武则天至唐玄宗开元天宝这一段时期。

生词解释

生词	拼音	解释
造型	zàoxíng	รูปแบบ
端庄	duānzhuāng	เรียบร้อย สง่างาม
稳重	wěnzhòng	มั่นคง แข็งแรง
稀疏	xīshū	หาได้ยาก พบเห็นน้อย
充分	chōngfèn	เพียงพอ
仿造	fǎngzào	สร้างเลียนแบบ ทำเลียนแบบ
铜	tóng	ทองสำริด
铁	tiě	เหล็ก
钴	gū	ธาตุโคบอลต์
锰	měng	ธาตุแมงกานีส
元素	yuánsù	ธาตุแท้
矿物	kuàngwù	แร่ธาตุ
熔剂	róngjì	สารทำให้ละลาย ทำให้หลอมตัว
铅釉	qiānyòu	เคลือบด้วยตะกั่ว
明器	míngqì	เครื่องปั้นดินเผาขนาดเล็กฝังไปกับคนตาย
盛行	shèngxíng	เจริญรุ่งเรือง ความนิยม
适应	shìyìng	พอเหมาะ เหมาะสม

厚葬	hòuzàng	จัดพิธีศพอย่างหรูหรา มีของฝังไป กับศพมากมาย
享受	xiǎngshòu	เสวยสุข
规格	guīgé	กฎเกณฑ์ ครอบบังคับ
种类	zhǒnglèi	ชนิด แบบ
仪仗俑	yìzhàngróng	ตุ๊กตาดินเผาทำเป็นคนเดินเป็น ขบวนใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา
生活用具	shēnghóuyòngjù	เครื่องมือที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
精致	jīngzhì	ละเอียดสวยงาม
渊源	yuānyuán	แหล่งกำเนิด ต้นกำเนิด
基础	jīchǔ	พื้นฐาน
贡献	gòngxiàn	อุทิศให้

艺术考古词汇

装饰独特	=	เครื่องประดับสวยงามเป็นแบบเฉพาะ
施白色釉	=	เคลือบขาว
细垂条纹	=	ลายทางยาวเล็ก ๆ
上下两段	=	(แบ่งเป็น) ตอนบนตอนล่าง
光艳夺目	=	สีฉูดฉาด
一朵奇葩	=	ดอกไม้งามแปลกดอกหนึ่ง
低温釉陶	=	เครื่องเคลือบดินเผาเคลือบเผาด้วยไฟต่ำ
用白色的粘土作胎	=	ใช้ดินเหนียวสีขาวขึ้นรูป
用含.....作釉料着色剂	=	ใช้สารที่มี.....มาเคลือบเพื่อให้เกิดสี
作助溶剂	=	ช่วยให้สารละลาย
含毒的铅釉	=	สารเคลือบตะกั่วซึ่งมีพิษ
闻名于世	=	เป็นที่รู้จักกันทั่วไป
随葬的明器	=	เครื่องปั้นดินเผาเล็ก ๆ ที่ฝังรวมไปกับคนตาย
大、中型墓葬	=	สุสานขนาดใหญ่ขนาดกลาง

盛行厚葬	=	นิยมการฝังที่มีของฝังไปกับศพมากมาย
墓志记载	=	บันทึกที่แผ่นศิลาหน้าสุสาน
墓葬规模	=	อาณาบริเวณของสุสาน
壁画内容	=	เนื้อหาของภาพวาดที่ผนัง
随葬品种类	=	ชนิดของของที่ฝังไปกับคนตาย
绚丽多姿	=	สวยงามหลากหลายแบบ
塑物造器	=	เครื่องมือใช้สร้างรูปคู้กตา (รูปประติมากรรม)
高超技艺	=	เทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าเกินคาด
难觅的珍品	=	ของมีค่าที่หาดูได้ยาก

问答题

1. 请说出三彩碗的造型及色彩，为何谓“唐三彩”？
2. 唐三彩是怎么样烧制而成？作胎和作釉料有些什么？
3. 为什么唐三彩皆被作为随葬明器？
4. 唐代典章中对盛行厚葬有何规定？
5. 为什么作者称三彩碗为诸器之冠？它被发掘于哪里？
6. 唐三彩器大量生产什么时期？

练习

1) 写上同意词

例子：大量	=	很多
独特	=	
特色	=	

仿造 =
确实 =
盛行 =
端装 =
适应 =
发掘 =
根据 =
规格 =

2) 造句

端正 =
充 =
盛行 =
适应 =
种类 =
基础 =
贡献 =

3) 读本文后, 请你说说唐三彩的重要性及它对后世有什么贡献。

艺术考古知识

明器

明器是中国古代随葬的专用器物，又称“冥器”或“盟器”多为陶、瓷、木、石质，也有金属制品。除了各种日用品的仿制之外，还有人，家畜、家禽偶像和车船、工具、兵器、家具、建筑物模型等。

新石器时代墓葬中既有陶屋等模型品，商周时普遍使用仿青铜的陶质礼器。秦汉时期殉葬的人已人形俑代替而且有较大发展，到了东汉时便出现陶质的楼、仓、井、碓、磨、灶、猪圈等明器。

唐代才开始发明三彩明器，但是随葬的楼目及明器的等级必需按官位和身份规定使用。

北宋起纸明器流行，其他质料明器就自然的减少了。

白陶

白陶是中国古代用高岭土烧制的白色陶器。质地坚硬。因为原料中氧化铁含量远低于陶土，故烧成后呈白色。烧成温度在1000℃左右。白陶出现于新石器时代，尤其是大汶口文化和山东文化最为流行。到商代也有白陶分为粗细两种。后者表面磨光或雕有饕餮纹、夔纹、云雷纹等仿青铜器纹饰，精美贵重，多作为王室，贵族们的用品。西周后衰落。

彩陶

彩陶是古代绘有彩色花纹的陶器。一般上彩陶表面的花纹皆画有动植物或几何形图案。花纹不易脱落。

中国的彩陶发现在新石器时代的仰韶文化、马家窑文化、屈家岭文化、大汶口文化及青铜时代的辛店文化。

花纹有赭红、黑、白、三和颜色。赭红彩主要着色元素是铁、黑彩为铁、锰。白陶可能是一种配入熔剂的瓷土。

另有一种烧成后画彩的陶器。彩色易于脱落。此陶器多施朱红、白、黄等色，就如中国汉代的彩绘陶即是。

艺术考古欣赏

当你在博物馆中看到三个彩碗。开始我们只欣赏它是一个那么多色彩、一个很好看的碗；一个多彩陶器。原来其中孕育着不少学问。是考古艺术知识。我们越研究古物越觉得乐趣无穷，就拿这三彩碗来说吧。它是用含有毒的铅釉制成，所以不是日常生活用具，只是一种随葬品。经过考古学家深入研究它出土的地方及墓主人，才知道是唐朝皇亲国戚以及高官才有这种厚葬之风。我们叫三彩碗也叫唐三彩。

บทแปลบทที่ 6
ขามเคลือบสามสี
ใจดำหมิง

ขามเคลือบสามสีใบนี้มีรูปแบบเรียบง่ายสง่างาม แข็งแรงมีการประดับตกแต่งที่เป็นแบบเฉพาะเคลือบสีขาวทั้งด้านในและด้านนอก ด้านในมีลายทางสีเขียวขี้ม้าลงเป็น 12 เส้น บนลายสีเขียวนั้นทับด้วยเส้นลายทางเล็ก ๆ สีน้ำตาลแดง ด้านนอกแบ่งเป็นส่วนบนและส่วนล่างมองเห็นลายด้านยาวบาง ๆ สีสันตะสุดดำ มันแสดงให้เห็นถึงเทคโนโลยีเฉพาะในการทำขามเคลือบสามสี แม้กระทั่งปัจจุบันขามเคลือบสามสีของสมัยราชวงศ์ถังซึ่งใช้เป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันก็พบเห็นอยู่น้อยมาก

เมื่อก้าวถึงเครื่องเคลือบสามสีของราชวงศ์ถังแล้ว ใครที่ไปท่องเที่ยวยังเมืองสัว่หยางหรือเมืองซีชานก็มักจะเลือกซื้อเครื่องเคลือบสามสีจำลองสองสามชิ้นไว้เป็นที่ระลึก ความเป็นจริงแล้วเครื่องเคลือบสามสีของจีนที่เป็นเซรามิกหรือเครื่องดินเผาที่นับได้ว่าเป็นงานชิ้นสวยงามสุดอย่างหนึ่ง ทั้งกระบวนการในการทำทางศิลปะก็แตกต่างจากเครื่องปั้นดินเผาและเซรามิก เคลือบสามสีของสมัยราชวงศ์ถังคือเครื่องเคลือบดินเผาแบบหนึ่งที่เผาในอุณหภูมิต่ำ ใช้ดินเหนียวขาวขึ้นรูปภาชนะแล้วใช้แร่ธาตุที่ประกอบด้วยทองเหลือง เหล็ก แร่โคบอลต์ มังกานีสเป็นต้น มาเคลือบเพื่อให้เกิดสีสันต่าง ๆ ในระหว่างเคลือบนั้นก็ได้เพิ่มตะกั่วเพื่อเป็นตัวช่วยให้เกิดการหลอมเหลวเร็วขึ้น แล้วผ่านขั้นตอนด้วยการเผาด้วยอุณหภูมิต่ำคือ 800 °C สิ่งที่เคลือบจะกลายเป็นสีเขียวเข้ม เขียวอ่อน น้ำเงิน เหลือง ขาว สีน้ำตาลแดงหลากหลายสีเป็นต้น ใคร ๆ ก็เรียกกันว่าเคลือบสามสี ความจริงแล้วคือภาชนะดินเผาที่มีหลายสีนั่นเอง แต่ขอให้ทุกท่านลองสังเกตดู เนื่องจากสิ่งที่นำมาเคลือบนั้นคือสิ่งมีพิษเช่นตะกั่ว ดังนั้นเคลือบสามสีส่วนใหญ่จึงใช้เป็นของที่ฝังไปกับคนตาย โดยไม่ได้นำมาใช้เป็นภาชนะใช้สอยในชีวิตประจำวัน ในขณะที่เดียวกันการทำเครื่องเคลือบสามสีก็ไม่ได้จำกัดแต่เพียงในสมัยราชวงศ์ถังเท่านั้น ต่อมาในสมัยราชวงศ์เหลียว ราชวงศ์ซ่ง ส่วนทำขึ้นเช่นกัน แล้วเรียกขานกันว่า เคลือบสามสีสมัยราชวงศ์เหลียว เคลือบสามสีสมัยราชวงศ์ซ่ง เนื่องจากเครื่องเคลือบสามสีคิดค้นขึ้นในสมัยราชวงศ์ถัง และสมัยนั้นก็นิยมกันอย่างแพร่หลาย ด้วยเหตุนี้เคลือบสามสีจึงเป็นที่รู้จักกันทั่วโลกว่า “เคลือบสามสีสมัยราชวงศ์ถัง”

ส่วนใหญ่เครื่องเคลือบสามสีสมัยราชวงศ์ถังจะใช้เป็นเครื่องฝังไปกับคนตาย เรียกว่า หมิงซี ซึ่งมี การขุดค้นพบเป็นจำนวนมากคือการขุดพบจากสุสานสมัยพระนางอู่เจ๋อเทียน (บูเช็กเทียน) ถึงสมัยพระเจ้าถังเสวียนจง ปิรัชศกคายนวจนถึงรัชศกเทียนเป่าในสมัยราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 6-7) แต่ว่าในสุสานของประชาชนธรรมดาจะไม่สามารถใช้เครื่องเคลือบสามสีเป็นหมิงซีได้ มีแต่เพียงสุสานขนาดกลางและขนาดใหญ่เท่านั้นที่จะสามารถใช้เครื่องเคลือบเป็นสามสีได้ ในสมัยราชวงศ์ถังนิยมการฝังศพพร้อมหมิงซีเป็น

จำนวนมาก นอกจากนั้นจากกฎเกณฑ์ที่ปรากฏอย่างชัดเจนในบันทึกสมัยราชวงศ์ถัง ข้าราชการในระดับที่แตกต่างกันเมื่อสิ้นชีวิตแล้วจะสามารถมีจำนวนหนึ่งซึ่งตามจำนวนที่กำหนดไว้ตามกฎเกณฑ์ การทำเครื่องเคลือบสามสีที่เจริญขึ้นมาอย่างรวดเร็วก็เพราะอาจจะด้วยความนิยมจัดพิธีฝังศพด้วยหนึ่งซึ่งเป็นจำนวนมากนั่นเอง เราลองมาพิจารณาดูว่าเจ้าของสุสานจะเป็นบุคคลตำแหน่งใดจึงสามารถให้ขามเคลือบสามสีใบนี้เป็นหนึ่งซึ่งได้ สุสานแห่งนี้ได้ทำการขุดค้นทางโบราณคดีในปี ค.ศ. 1960 แล้วค้นพบขามเคลือบสามสีใบนี้ อ้างตามข้อความจารึกที่ป้ายสุสานทำให้รู้ว่าเจ้าของสุสานคือเจ้าหญิงหย่งไท่แห่งราชวงศ์ถัง เจ้าหญิงหย่งไท่ทรงพระนามว่า เซียนหุ่ย เป็นพระราชธิดาของพระจักรพรรดิถังเกาจงหลี่จื้อและพระนางจู่เจ๋อเทียนและเป็นพระราชธิดาลำดับที่ 7 ในพระจักรพรรดิถังเจงจงหลี่เสียน ในปีที่ทรงสิ้นพระชนม์ชีพนั้นทรงมีพระชนมายุเพียง 17 ชันษาเท่านั้น (ค.ศ. 701) ต่อมาได้ฝังพระศพคู่กับพระสวามีคือราชนุตรเชษฐาอยู่ โดยจัดเป็นสุสานประกอบของสุสานเซียนหลิง (เป็นสุสานของพระจักรพรรดิถังเกาจงและพระนางจู่เจ๋อเทียน) เนื่องจากเจ้าของสุสานคือพระญาติพระวงศ์ ดังนั้นการจัดการในทุก ๆ ด้านเกี่ยวกับการฝังพระศพ รวมทั้งขนาดของสุสานและเรื่องราวของภาพเขียนที่ผนังสุสานภายในสุสาน และสิ่งของที่ฝังลงไปพร้อมกับพระศพ จึงเป็นกฎระเบียบที่ต้องใช้ของคุณภาพศิลปะเลิศานาชาตินิรลงมาจากของใช้ขององค์พระจักรพรรดิทั้งสิ้น ภายในสุสานของเจ้าหญิงหย่งไท่นั้น ได้ค้นพบเครื่องเคลือบสามสีรวมแล้ว 170 ชิ้น ชนิดของตุ๊กตาดินเผาที่ฝังลงไปกับพระศพมี 68 ตัว (ตุ๊กตาริ้วม้าชายหญิง ตุ๊กตาริ้วม้าหญิงยืน ตุ๊กตาริ้วม้าชาย ตุ๊กตาริ้วม้าหญิง ตุ๊กตาริ้วม้า และสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เคลือบสามสีที่สุสานเจ้าหญิงหย่งไท่ นับจนปัจจุบันนี้กล่าวกันว่าเป็นสุสานที่มีของฝังไปกับศพมากมายที่สุดและในจำนวนสิ่งของเครื่องใช้ 100กว่าชิ้น มีขามเคลือบสามสีที่มีฝีมือสวยงามที่สุด นับว่าเป็นของดีเลิศในจำนวนเครื่องเคลือบทั้งหลาย ปัจจุบันเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์สถานมณฑลส่านซี

ต้นกำเนิดของเครื่องเคลือบสามสีนี้ เป็นไปได้อย่างมากที่พัฒนาจากพื้นฐานของเครื่องปั้นดินเผาที่เคลือบด้วยสีเขียวและสีเหลืองในสมัยราชวงศ์ชั้น ปัจจุบันที่สำคัญคือพบที่สุสานที่เมืองซีอานและเมืองฉั่วหยางในสมัยราชวงศ์ถัง แต่เขตอื่น ๆ ในละแวกนั้นจะไม่ค่อยพบ เครื่องเคลือบสามสีในสมัยราชวงศ์ถังมีเวลาเจริญรุ่งเรืองไม่ยาวนานนัก ที่สำคัญคือในช่วงศตวรรษหนึ่งระหว่างรัชกาลของพระนางจู่เจ๋อเทียนถึงรัชกาลเทียนปาว หลังจากนั้นก็พบได้น้อยเต็มที แต่เทคนิคในการทำเครื่องเคลือบมีรูปร่างสวยงามสีสันบาดตาของเครื่องเคลือบสามสีและตุ๊กตาเคลือบสามสีนั้นสูงยิ่งนัก ส่วนจัดว่าเป็นของล้ำค่าและหายากทางมรดกแห่งศิลปะของประเทศจีน มันสามารถให้อิทธิพลต่อเครื่องปั้นดินเผาและเครื่องเซรามิกในสมัยหลัง ๆ อย่างมาก เครื่องเคลือบสีต่าง ๆ ที่เผาด้วยความร้อนต่ำในสมัยราชวงศ์ซึ่งแบบต่าง ๆ ของประเทศจีนส่วนใหญ่ก็พัฒนาและเจริญรุ่งเรืองขึ้นมาจากงานพื้นฐานของดินเผาเคลือบสามสีอันเป็นหัตถกรรมของสมัยราชวงศ์ถังนั่นเอง

